

Redaktionelt forord

Temanummer: Kønsforskelle i Danmark

Det er kun fire år siden, *Samfundsøkonomen* sidst havde et temanummer om køn. Dengang var fokus på kvindens plads i samfundet. Meget er dog allerede sket siden marts 2020, og i dette temanummer fokuserer vi på kønsforskelle, hvor enten kvinder eller mænd halter efter; sundhed, husligt arbejde, løn, pension, orlov, forældrerettigheder ved skilsmisse og politik.

Covid-19-pandemien gjorde mænds overdødelighed mere synlig – langt flere mænd end kvinder døde under pandemien. Lindahl-Jacobsen viser, at selvom mænd generelt er stærkere end kvinder og har en bedre fysisk funktionsevne, så lever kvinder længere end mænd. Men kvindernes ekstra leveår er ofte kombineret med dårligt helbred, mens mænd derimod hyppigere dør af deres sygdomme og lever generelt kortere tid end kvinder. I forlængelse heraf argumenterer Reinicke for, at køn og maskulinitetsopfattelser kan have betydning for, om mænd plejer deres eget velbefindende, søger støtte og engagerer sig i fællesskaber.

Covid-19-pandemien påvirkede også arbejdsdelingen i hjemmet. Hirani og Wüst viser, at den globale covid-19-pandemi satte arbejdet i hjemmet på spidsen, for selvom alle øgede tiden derhjemme, tog kvinder en større del af slæbet.

Mænd tjener mere end kvinder. Karakterer, erhvervs erfaring og andre personlige karakteristika er ikke i stand til at forklare hovedparten af de kønsforskelle i løn, der er blandt nyuddannede cand.polit'ere. Hverken to eller fem år efter dimissionen, viser Eifler og Hansen. Fallesen og Østdal viser, at selvom Danmark har et af de mest kønslige pensionsmarkeder i verden, er mænds pensionsformuer stadig højere end kvinders. Kvinders pension skal tilmed række længere pga. af den længere levetid. På den ene side tjener mænd i Danmark i gennemsnit flere penge end kvinder; på den anden side har de færre år til at bruge dem i.

Pandemien er ikke det eneste, som har rykket forholdet mellem kønnene i Danmark siden foråret 2020. Danmark implementerede i 2022 EU's orlovsdirektiv, hvorved vi med et trylleslag fik øremærket barsel til mænd, et område, der i mere end ti år havde været kraftig debat om og modstand mod både politisk og i befolkningen. De foreløbige tal peger mod, at fædre nu tager mere barsel, specielt blandt grupper, som historisk har taget meget lidt eller intet af barselsorloven. Derved kommer forholdene under barselsorloven også under

PETER FALLESEN

Forskningsprofessor,
ROCKWOOL Fonden og
Seniorforsker,
Institutet för Social
Forskning, Stockholms
Universitet

**KARINA KOSIARA-
PEDERSEN**

Lektor,
Institut for
Statskundskab,
Københavns Universitet

lup. Andersen og Søgaard argumenterer for, at der efter deres vurdering er gode samfundsøkonomiske argumenter for, at løn under forældreorlov bør indarbejdes som universel ret i Danmark. Hvorvidt og hvordan arbejdsmarkedet kommer til at indrette sig herefter, mangler vi dog stadig at se. Det er dog ikke kun barselregler, der har rykket forholdene mellem forældre. Med sin oprettelse i 2019 tog Familieretshuset over fra Statsforvaltningen som den primære instans til at varetage sager omhandlende familielivet. Et øget fokus på barnets bedste i sager, hvor forældrene ikke længere er sammen, har gjort forældrenes rettigheder efter en skilsmisse endnu mere præsente, og her viser Bisgaard, at der stadig er stor forskel på far og mor.

I den politiske sfære halter kvinder fortsat efter. Hermansen viser, at selvom kønskvoter kan opfattes som individuelt uretfærdige og næppe fjerner kønsdiskrimination med det samme, så har de få negative konsekvenser for befolkningen. Tværtimod løftes kvaliteten på kvotemændene. Samtidig viser Kosiara-Pedersen, at arbejdsvilkårene for mænd og kvinder i de danske kommunalbestyrelser ikke er ens; kvinderne oplever i større grad end mænd chikane.

Samtidig er køn, både som fænomen og som begreb, også i gang med at rykke sig. Implementeringen af det førnævnte orlovsdirektiv tilgodeser også LGBTQ+-familier og udbredte derved rettigheder til medmødre og -fædre. Selvom adskillelsen af det biologiske køn fra det sociale køn på ingen måde er ny, virker det til for alvor at være i hastig forandring i disse år. Vi har i dette temanummer taget en forholdsvis konservativ – og pragmatisk – tilgang til studiet af kønsforskelle. Forfatterne har ud fra eget valg sat dikotomier op mellem enten biologiske køn tilskrevet ved fødsel eller det juridiske køn, som selvsagt er kasser, som ikke alle passer lige godt ned i. Næste gang, *Samfundsøkonomen* laver et temanummer om køn, er det tid til at overveje, om vi skal til at tænke distinktionerne og kasserne anderledes, end vi hidtil har gjort.

Peter Fallesen og Karina Kosiara-Pedersen
redaktører af temanummeret